

LEVIZAlbania
Demokracia Vendore në Veprim

#RUAJDISTANCËN #VENDOSMASKËN

THIRRJE PËR APLIKIME Nr. 9 LEVIZALBANIA

LevizAlbania synon të forcojë demokracinë vendore në Shqipëri përmes angazhimit të shoqërisë civile dhe individëve si kampionë të demokracisë për një qeverisje cilësore.

LevizAlbania është një projekt i Agjencisë Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkëpunim (SDC) që zbatohet nga konsorciumi i tre organizatave shqiptare: "Fondacioni Shoqëria e Hapur për Shqipërinë", "Partnerët Shqipëri për Ndryshim dhe Zhvillim" dhe "Co-PLAN".

LevizAlbania fton Organizatat JoFitimprurëse (OJF)¹ Rinore dhe/ose për të Rinjtë, Grupet Infomale² dhe Individët të aplikojnë me koncept-ide në Thirrjen për Aplikime Nr. 9 me qëllim: përmirësimin e demokracisë vendore dhe përgjegjshmërisë së autoriteteve në nivel vendor.

Rritja e aktivizmit rinor është një nga instrumentat kryesor që mundëson ndryshime strukturore, edhe në nivel vendor, përsa i përket marrëdhënies së qytetarëve me komunitetin dhe qeverisjen.

*Prandaj, fokusi i Thirrjes për Aplikime Nr.9 të LevizAlbania është **mbështetja dhe potencimi i të rinjve aktiv në komunitet** që përhapin ndjenjën komunitare, mbështesin aktivizmin qytetar dhe ndërmarrin nisma konkrete për zgjidhjen e problemeve të hasura në komunitet.*

Të interesuarit ftohen të dërgojnë **KONCEPT IDE** bazuar në drejtimet e mëposhtme:

Drejtimi 1: Aktivizëm rinor në adresimin e problematikave konkrete dhe rritjen e pjesëmarrjes rinore në nivel vendor.

Drejtimi 2: Komunitete aktive në ripërtëritjen e vlerave mjedisore në nivel vendor.

Drejtimi 3: Të rinjtë në aksione komunitare.

Grupet e targetuara: Të rinjtë³ në bashki periferike, komunitetet lokale në zonat rurale, gratë dhe vajzat, dhe grupet e marginalizuara.

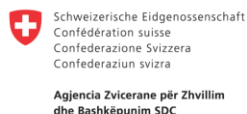
¹ OJF-të janë ato organizata që janë regjistruar dhe funksionojnë në përputhje me legjislacionin shqiptar, (ligji për regjistrimin e OJF Nr.8788, datë 7.5.2001) dhe ushtrojnë veprimtari në territorin e Shqipërisë.

² Grup informal është një grupim qytetaresh aktivë që ndajnë të njëjtat vlera dhe parime, dhe që veprojnë së bashku për të adresuar çështje e probleme social ekonomike në komunitetin dhe/ose fushën e tyre. Grupi informal nuk është i regjistruar në gjykatë dhe qëllimi i veprimtarisë së tij nuk është fitimprurës.

³ Ligji nr.75/2019 "Për rininë", Datë. 4.11.2019), përcaktimi i të rinjve moshat 15-29 vjeç.

Një projekt i Agjencisë Zvicerane SDC

ZBATUAR NGA

LEVIZAlbania
Demokracia Vendore në Veprim

#RUAJDISTANCËN #VENDOSMASKËN

Arsyetimi

LevizAlbania (LA) nga 2015 ka shpallur **8 Thirrje për Aplikime**, nëpërmjet të cilave organizatat e shoqërisë civile, grupet informale dhe individët janë mbështetur në zbatimin e nismave konkrete dhe inovative me synim përmirësimin e demokracisë vendore dhe rritjen e angazhimit qytetar. Përgjatë këtyre viteve janë vlerësuar 2,329 aplikime, nga të cilat janë financuar 249 ndërhyrje. Po aq e rëndësishme dhe ndryshe nga projektet e tjera, LA mbështet drejtpërdrejtë individët dhe grupet informale. 818 individë dhe grupe informale kanë aplikuar me ide konkrete për përmirësimin e demokracisë në komunitet e tyre. Ky interesim tregon se gatishmëria për qytetari aktive është e pranishme në komunitete anë e kënd Shqipërisë.

Përveç besimit tek LA dhe gatishmërisë për të marrë përsipër fatet e komuniteteve të tyre, analiza e aplikimeve të ardhura nga organizatat e shoqërisë civile, grupet informale dhe individët, ka nxjerr në pah disa tendenca mbi problematikat dhe nevojat për mbështetje nga këndvështrimi i qytetarëve. Specifikisht, që nga 2015 gati 26% e aplikimeve kanë të bëjnë me rininë, reflektuar në çështje që lidhen me fuqizimin, përfshirjen në dhe aktivizimin për përmirësimin e komuniteteve ku ato jetojnë, si dhe aftësimin për sfidat e të ardhmes.

Bazuar në sa më sipër, si dhe duke analizuar zhvillimet më të fundit në sektorin e rinisë, LA ia dedikon Thirrjen për Aplikime Nr. 9 aktivizimit rinor në nivel vendor duke mbështetur ide/nisma të aktorëve të shoqërisë civile, grupeve informale dhe individëve. Këto ide synohet të mundësojnë dhe potencojnë aktivizimin rinor në komunitete anë e kënd Shqipërisë që reflektohet në pjesëmarrje masive rinore dhe veprimtari konkrete.

Shqipëria⁴, në krahasim me vendet e tjera evropiane, mbetet një vend me moshë mesatare të re ku rreth 24% e popullatës dominohet nga mosha 15-29 vjeç e cila përbën grupimin më të madh të forcës aktive në shoqëri dhe forcës së aftë për punë. Edhe pse të rinjtë kanë qenë në vëmendjen e politikave të qeverive shqiptare⁵, ata ende përballen me sfida të mëdha strukturore si përfshirja në proceset vendimmarrëse dhe demokratike, punësimi, edukimi, kujdesi shëndetësor, përfshirja sociale, etj.

Sfidat me të cilat përballen të rinjtë shqiptarë burojnë nga ajo që shumë studiues e quajnë si “kriza e përfaqësimit në demokraci”. Gjithnjë e më shumë të rinjtë tregojnë interes të ulët ndaj proceseve politike dhe vendimmarrëse reflektuar në apati dhe indiferencë. Apatia rinore dhe mos angazhimi në proceset vendimmarrëse mbetet ndër problemet kyçe të shumë komuniteteve në Shqipëri. Një studim i Fondacionit Friedrich Ebert⁶, dëshmon për një shkallë të ulët të angazhimit dhe të përgjegjësisë sociale

⁴ https://www.un.org.al/sites/default/files/plani%20kombetar%20i%20veprimit%20per%20rinine%202015-2020_Shqip.pdf

⁵ Krijimi i Ministrisë së Rinisë dhe Fëmijëve dhe puna që po zhvillohet për strategjinë e re të rinisë janë disa tregues të përpjekjeve në nivel qendror për të adresuar disa nga problemet strukturore me të cilat përballen rinia në Shqipëri.

⁶ <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/albanien/15257.pdf>

LEVIZAlbania
Demokracia Vendore në Veprim

#RUAJDISTANCËN #VENDOSMASKËN

të të rinjve, ku rreth 80% deklarojnë se nuk kanë marrë pjesë në ndonjë nismë qytetare. Si rrjedhojë, me kalimin e kohës, është krijuar një 'qark vesqe' dhe vetë-forcues ku problemet me të cilat të rinjtë përballen krijojnë mosbesim e mospjesëmarrje që më pas ndikojnë në mos adresimin e problemeve. Prandaj, ndërgjegjësimi i të rinjve dhe pjesëmarrja aktive e tyre në komunitetet ku ato jetojnë është thelbësore për Shqipërinë si hap i domosdoshëm për zëvendësimin e apatisë me aktivizëm.

Fokusi i Thirrjes për Aplikime Nr.9 tek mbështetja dhe fuqizimi i të rinjve aktiv në komunitet, përveç se adreson një nevojë reale, gjithashtu krijon sinergji dhe me zhvillime të tjera të rëndësishme në fushën e politikave rinore. Specifikisht, përgjatë vitit 2022 Tirana do jetë *Kryeqyteti Evropian i Rinisë*, çka do të thotë shumë projekte, aktivitete, promovim i i Tiranës dhe Shqipërisë, dhe shumë mundësi për të rinjtë për t'u organizuar dhe lidhur me rrjetet rinore evropiane. Nëpërmjet aktiviteteve që do të organizohen nga kjo Platformë synohet: krijimi i mundësive të reja; inkurajimi i pjesëmarrjes aktive; promovimi i vullnetarizmit; nxitja e identitetit evropian; mbështetja e larmshmërisë dhe përfshirjes; rritja e investimeve të mundshme për rininë; shndërrimi i kryeqytetit në një pikë takimi ndërkombëtar, etj. Në mënyra të ndryshme, pjesa kryesore e objektivave të mësipërm janë mbështetur nga LA në të gjithë Shqipërinë përgjatë këtyre 7 viteve.

Megjithatë një realitet ndryshe – dhe shumë më sfidues – me kryeqytetin është prezent në bashkitë e tjera të vendit. Bashkitë e riorganizuar, sidomos ato periferike me mundësi të kufizuara dhe popullsi rinore në tkurrje, kanë hasur vështirësi të krijojnë struktura dhe programe funksionale për angazhimin e të rinjve si instrument për aftësimin e tyre dhe përçimin e vlerave të qëndrueshme qytetare. Mungesa e burimeve, njohurive dhe fokusit në politikat rinore në nivel vendor ka penguar krijimin e një mjedisi mundësues për përfshirjen e tyre, qoftë në çështje që kanë të bëjnë me qeverisjen, apo aktivitete të tjera, që synojnë nxitjen e angazhimit dhe zhvillimit profesional. Në kushtet e tkurrjes së popullsisë rinore, emigracionit, uljes së lindshmërisë dhe apatisë rinore – sidomos në zonat larg Tiranës – bëhet edhe më e domosdoshme targetimi dhe përfshirja e të rinjve në aktivitete të cilat pasurojnë jetën shoqërore, forcojnë lidhjet komunitare dhe i mundësojnë të rinjve të njohin veten, zbulojnë/kultivojnë talentet dhe krijojnë lidhje shoqërore, duke rritur kështu gjasat që ata jo vetëm të mos largohen, por të jenë kontribues aktivë në komunitetet ku jetojnë.

Bazuar në gjithë sa më sipër, Thirrja për Aplikime Nr.9 e LevizAlbania i kushtohet mbështetjes dhe potencimit të rinisë aktive për adresimin e problemeve konkrete në komunitetet ku ato jetojnë, sidomos **në zonat periferike larg Tiranës**. Kjo mbështetje synon transformimin e 2022 në vitin e rinisë aktive, edhe jashtë Tiranës, dhe zbatimit të modeleve të cilat mundësojnë zgjidhjen e problemeve konkrete dhe strukturore me të cilat përballlet rinia në Shqipëri.

Drejtimi I: Aktivizëm rinor në adresimin e problematika konkrete dhe rritjen e pjesëmarrjes rinore në nivel vendor

Mungesa e informacionit të të rinjve mbi instrumentet në dispozicion të tyre, përbën një nga problemet kryesore nga ku buron mospërfshirja në proceset vendim-marrëse, sidomos në bashkitë e vogla dhe zonat rurale. Zhvillimet e viteve të fundit në fushën e rinisë kanë ndryshuar disa struktura të bashkëveprimit të pushtetit vendor me shoqërinë civile për të cilat të rinjtë kanë informacion të cunguar. Konkretisht, në vijim të miratimit të Ligjit për Rininë⁷, strukturat e pushtetit vendor kanë përfituar kompetenca të reja dhe më shumë përgjegjësi për të sktrukturuar funksionimin e tyre përsa i përket këtij sektori. Zbatimi i parashikimeve të ligjit dhe ngritjes së stukturave të reja është ende një proces që po vijon dhe që ka nevojë për ndërgjegjësim dhe informim si për strukturat e pushtetit vendor, ashtu edhe për qytetarët dhe organizatat rinore. Rrjedhimisht çelësi i suksesit i të gjitha nismave të synuara nën këtë drejtim është pjesëmarrja aktive rinore e cila bazohet në informimin, kapacitimin dhe akoma më e rëndësishme në përfshirjen reale dhe aktive në nisma konkrete që japin shembullin e mirë të përfshirjes së të rinjve në komunitet.

LA do të mbështesë organizatat rinore në ndërhyrje për adresimin e mungesës së informacionit tek të rinjtë. Rëndësi të veçantë duhet të zërë shpërndarja e informacionit tek të rinjtë duke e bërë atë sa më të rrjetëzuar e të mirëorganizuar. Të rinjtë e moshës së arsimit të mesm dhe sidomos të moshës së arsimit universitar duhet të jenë në fokus të këtyre ndërhyrjeve informuese, dhe të rritjes së kapaciteteve/përfshirjes nëpërmjet modeleve konkrete të zbatimit rreth pjesëmarrjes aktive në vendim-marrje e politikëbërje.

Qëllimi i këtij drejtimi është **angazhimi rinor në nivel vendor, zhvillimi i mendimit kritik, që nxit frymën e aktivizmit** tek të rinjtë nëpërmjet /informimit, ushqen potencialin e tyre për të sjellë ndryshime pozitive, siguron pjesëmarrjen aktive dhe angazhimin e të rinjve në proceset e vendim-marrjes dhe promovon vullnetarizmin nëpërmjet përfshirjes së të rinjve, si vullnetarë në aktivitetet që do të organizohen.

Veprimtari/Idetë të sugjeruara për realizimin e këtij drejtimi janë (por jo të kufizuara në sa më poshtë):

- Angazhimi i të rinjve në transformimin e qendrave rinore (aty ku ekzistojnë) në 'nyje sociale' që mundësojnë ndërlidhshmëri, duke mundësuar më shumë aftësim dhe pjesëmarrje rinore në komunitetet ku jetojnë;

⁷ Ligji për Rininë (Nr. 75, Datë. 4.11.2019), synon ndër të tjera rritjen e pjesëmarrjes së të rinjve në proceset e vendim-marrjes në nivelin qendror dhe vendor.

- Përdorim i praktikave të edukimit joformal, si pjesëmarrja gjithëpërfshirëse dhe vullnetare në nisma të përbashkëta, si aktivitete të të mësuarit nga bashkëmoshatarët që trajtojnë shëndetin mendor dhe fizik; promovimit të jetesës aktive në natyrë, duke përfshirë zakonet e të ushqyerit të shëndetshëm dhe të kujdesit për veten, etj;
- Promovimi i pjesëmarrjes në qeverisjen vendore, përmes zhvillimit të kulturës së debatit konstruktiv, duke theksuar rolin e të rinjve si agjentë të zhvillimit përmes aktiviteteve vullnetare, nxitjes së formimit të grupeve grupeve me ndikim në nisma specifike, sesioneve të ngritjes së kapaciteteve për fuqizimin e zërit të të rinjve, etj.;
- Forume/Maratonat e aktivizimit rinor ku ligjërimet/trainimet me natyrë teorike do të shoqërohen dhe testohen në praktikë për të nxitur aktivizmin e të rinjve në nivel vendor:
 - (i) Ngritje kapacitetesh individuale për format e aktivizimit dhe teknikat e shfrytëzimit të të dhënave në mbështetjen e synimeve advokuese;
 - (ii) Mbështetje e vazhdueshme në zbatimin e iniciativave personale në funksion të rritjes së aktivizimit qytetar në shkallë më të gjerë.

E rëndësishme: Tërësia e veprimtarive/përqasjes së mësipërme duhet reflektuar në ide të cilat mundësojnë zbatimin e modeleve të aktivizimit, pjesëmarrjes dhe aftësisë rinor dhe shpërndarjen e strukturuar të njohurive të përfituara me aktorët e interesuar.

Drejtimi 2: Komunitete aktive në ripërtëritjen e vlerave mjedisore në nivel vendor

Kapitali shoqëror dhe sidomos zotërimi i vlerave mjedisore kërkojnë breza për tu ndërtuar, por mund të shkërmoqen lehtësisht. Për shkak të zhvendosjeve masive demografike, të brendshme dhe të jashtme, kapitali shoqëror i Shqipërisë dhe veçanërisht zotërimi i vlerave mjedisore janë dobësuar ndjeshëm. Ky fenomen është reflektuar, ndër të tjera, edhe në marrëdhënien abuzive dhe shkatërruese me mjedisin natyror, që i ka dhënë jetë një cikli vicioz të abuzimit dhe degradimit mjedisor me efekte të dëmshme për shumë komunitete anë e kënd Shqipërisë. Thyerja e këtij ‘qarku veskeq’ kërkon ripërtëritjen e kapitalit shoqëror e veçanërisht të vlerave mjedisore. Shtresa shoqërore ku ka më shumë mundësi thyerja e këtij ‘qarku veskeq’ dhe ripërtëritja e vlerave të shëndetshme mjedisore është rinia.

Bazuar në sa më sipër, qëllimi kryesor i këtij drejtimi është ripërtëritja e identiteteve dhe vlerave mjedisore vendore dhe përvetësimi i tyre nga të rinjtë për të krijuar një marrëdhënie më të qëndrueshme me natyrën. Ndërhyrjet në këtë drejtim duhet të zbatohen modele dhe aksione konkrete të cilat mundësojnë krijimin e një përqasje të re komunitare bazuar në specifikat mjedisore vendore, që mundësojnë një marrëdhënie më të qëndrueshme me ambientin në nivel vendor.

LEVIZAlbania
Demokracia Vendore në Veprim

#RUAJDISTANCËN #VENDOSMASKËN

Veprimtari/Idetë të sugjeruara për realizimin e këtij drejtimi janë (por jo të kufizuara në sa më poshtë):

- Rinia e përfshirë në zbatimin e nismave konkrete për të ruajtur dhe mbrojtur aktivisht mjedisin dhe biodiversitetin, peisazhet natyrore dhe zonat e mbrojtura në nivel vendor;
- Njohja dhe vlerësimi i identiteteve dhe vlerave mjedisore vendore dhe ndërtimi i një vizioni afatgjatë për rivitalizimin e tyre;
- Mbledhja dhe përçimi i gojëdhënave dhe 'zërave të të vjetërve' (ose elementëve të tjerë etnografikë) mbi bashkëveprimin e komunitetit me natyrën;
- Organizimi i aktiviteteve/festivaleve vendore me fokus natyrën dhe ndërgjegjësimin për fuqinë e komunitetit vendor;
- Advokimi dhe litigimi për mbrojtjen e mjedisit/ndryshimet e klimës;
- Edukimi ligjor i komuniteteve/të rinjve lidhur me mbrojtjen e mjedisit/ndryshimet e klimës.

E rëndësishme: Tërësia e veprimtarive/përçesjes së mësipërme duhet reflektuar në ide të cilat mundësojnë zbatimin e modeleve të aktivizmit të të rinjve/komunitetit në mbështetje të ripërtëritjes së vlerave mjedisore në nivel vendor për të mundësuar mbrojtjen e mjedisit dhe luftuar ndryshimet e klimës. Të gjitha nismat duhet të shoqërohen me një shpërndarje të strukturuar të njohurive të fituara me të gjithë aktorët e interesuar.

Drejtimi 3: Të rinjtë në aksione komunitare

Është fakt që të synosh një qytetari aktive, në mënyrë që të përftohesh Reagim Qytetar, duhet filluar duke angazhuar të rinjtë në aktivitete qytetare, siç është shërbimi në komunitet dhe puna vullnetare. Të rinjtë i kanë të gjitha premiset të jenë qytetarë aktivë e përçues të ndryshimeve pozitive në komunitet përsa i përket shkollës, mjedisit dhe shoqërisë në tërësi nëpërmjet aksioneve të strukturuar vullnetare. Veprimet 'e vogla' shërbejnë si shembuj nga ku mund të lindin ndryshimet e mëdha në komunitet.

Një problematikë e evidentuar shpesh nga ndërhyrjet që LA ka mbështetur është mungesa e informacionit. P.sh.: një pjesë e mirë e qytetarëve nuk dinë akoma se tarifa e pastrimit që ata paguajnë mbulon heqjen e mbetjeve urbane nga pika e grumbullimit dhe jo pastrimin e mbeturinave që shkaktohen nga ndërgjegjia e ulët mjedisore e disa banorëve, apo se pastërtia e mjedisit rreth banesave është përgjegjësi e tyre si banorë dhe qytetarë. Pra një hap i rëndësishëm për të arritur një qytetari aktive është dhe ndërgjegjësimi i publikut.

Bazuar në këtë këndvështrim LA ka mbështetur ndër vite dhjetra individë (kampionë të demokracisë vendore) në zbatimin e nismave 'të thjeshta' dhe mjaft rezultative. Edhe në këtë thirrje LA vazhdon mbështetjen ndaj individëve sidomos të rinjtë të cilët adresojnë nëpërmjet aksioneve komunitare (psh: aksione pastrimi me të rinj vullnetarë) problematika të komuniteteve ku jetojnë.

LEVIZAlbania
Demokracia Vendore në Veprim

#RUAJDISTANCËN #VENDOSMASKËN

LA synon që nëpërmjet mbështetjes së të rinjve në komunitet të nxitet aksioni komunitar të kultivohet dhe energjizohet ndërgjegjësimi nëpërmjet informimit dhe të forcohet përkatësia komunitare nëpërmjet përfshirjes në aksione konkrete si modeli më i mirë i angazhimit dhe ndërveprimit.

Për sa më sipër ky drejtim ofron mbështetje për të rinjtë të cilët nxisin ndryshimin, për aksione qytetare në komunitete që ndohen ne lagje, fshat etj. , të cilat ndajnë një shqetësim apo problematikë, dhe kanë nevojë për koordinim/organizim drejt nismave/veprimeve konkrete në përmirësim të mjedisit ku jetojnë.

Grantet nën këtë drejtim ofrojnë një financim bazë dhe do të shoqërohen me mentorim dhe mbështetje teknike nga LevizAlbania gjatë zbatimit të projektit.